

САҢА ОЛОХ

Чурагы чычыкка хаажа

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Кулун тутар
2 күнү
ЧЭППИЭР

№ 30
(9407)

УЛУУС СЫЛГЫҢЫТТАРЫН СУБЭ МУННАБА

Улуус сылгыһыттар, нэһилиэк баһылыктара, ветеран үлэһиттэр олунньу ый 26 күнүгэр дьаһалта дьэтигэр улуус тыатын хаһаайыстыбатын управлениетин, улуус дьаһалтатын тэрээһининэн биер сүрүн салаабытыгар – сылгы иитиитигэр мустан субэ муннах ыһтылар. Улуус баһылыга, тыа хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ И.Н. Аммосов быйыл сайын от ыйыгар буолуохтаах сылгыһыттар конгресстарынан, Социалистической үлэ Геройна Р.И. Константинов үбүлүөйүнэн сибээстээн, үүмүт сылга улуус сылгыһыттарыгар эппитинэстээх, үтүө өттүгэр элбэх уларыылаах дьыл буолуохтаабын бэлиэтээн туран муннабы арыйда уонна "Тыа хаһаайыстыбатын салаатын туйгуна" дьин бэлиэни өр сылларга сылгы иитиитигэр утумнаахтык үлэлээбит-хамсаабыт "Өйүк" бааһынай хаһаайыстыбатын салайааччытыгар Ф.Н. Дружновка туттарда. Улууска тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар начальнигынан соторутаабыта арай аһаммыт П.И. Макаров сүрүн сыһпаралар нөҕүө 1928 сылтан сабалаан 2005 сылга дьэри сылгы аһсааныгар кылгас ырытыы онордо уонна 2005 сылга "Комплекс", "Олокоос" бааһынай хаһаайыстыбалара ылыныллыбыт билааннары кучоарбыттары, сылгыһыттары департамент спецнаһынан хаачыыбытын, багырыын 49 сылгы өнүккөн өлбүт буоллабына, быйыл 17 сылгы туһата суох өлбүтүн дакылаатыгар ахтан аһарда. Муннах сүннүүнэн биер сылгыһыттарга тиксэр ноборууска (сылгы аһсаанна), сылгыһыттары госуларство хамнастыырын туһунан, сылгыһыттарга бултуур сирдэри сыһарыны, пенсия анааһын, компенсациялары индексациялааһын, сааны-саадабы сылгыһыттарга анал көңүллээһин у.д.а. боппуруостар, проблемалар көтөбүлүнүлэр, дьүүлэһилиинилэр.

И.Н. Аммосов СР бастакы Президент М.Е. Николаев сылгы иитиитигэр сөптөөх дьаһаллары сабалаабытынан, тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга 2007-2010 сылларга программа олоххо киририхтээһинэ сылгыны бөлөхтөөн, киинээн иитири кредиттээһингэ, бааза тэринэргэ улахан туһаны аһалыахтаабын туһунан санаатын эгэ

уонна Чурапчы улууларга сылгыны иитири саамай барыстаах салаага кубулуйуохтаах дьин сорук туруорда. Маны таһынан улууска кымыһы оноруу, бизни ыаһын мөлөхтүк барарын, сылгы тириитэ туһата суох хааларын этэн турак, сылгытан ылыллар бордодуусуа барыта туһага тахсыахтааба (безотходная буолуохтааба) тоһоболоон этилиинэ уонна кылынан араас көбүөрдэри, сэлээппэлэри о.д.а. оноруу үтүө үгэстэрэ, опыта баара ыйылына.

Кырдаас сылгыһыттар, билигин сылгы иитиитигэр дьаныардаахтык үлэлиир хаһаайыстыбалар салайааччылары, нэһиликтэр баһылыктара кизэ ис хоһоонноох субэ муннааха бэйэлэрин санааларын тоһо-хоро эттилэр. СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ А.А. Варламов (Мугудай) билигин кэмнэ сылгыһыттар үлэлиир усулуобуйалара ирдэбилгэ эппиттээбитин, мантан сизтэрэн 100–200 төбөнү тутар бааныыктаах, оһорор дьылээх, үчүгэй подваллаах, күрүөлээх-хаһаалаах типовой сылгы базаларын тутарга уодьаһытын, манна "Тура", "Кытайбан" бааһынай хаһаайыстыбалара дьарыктанан эрэллэрин кэпсээтэ. Сылгыһыттары хамнастааһын, биердир бэйэлэригэр 50 төбөнү сыһарыны, плем-үлэбэ тыа хаһаайыстыбатын, ветеринарнай управление нөҕүө нэһиликтэринэн хаан уларытырыны, күһүн кыайтарбатах прививкалары, витаминизацияны билигин ыһтыгы, күрүөлээһингэ үл көрүү баара буоллар дьин санаатын үлэлэһинэ. Быйыл хаар наһаа халыга суоһунан, сылгылар үксүгэр уулаахтарын кэпсээн туран, кымыстааһынна, сылгы барыстаах буоларыгар киинээн хайаан да баар буолара ирдэһинээн улуус салалтата сөптөөхтүк боппуруоһу туруор эбит дьин этилиинэ.

Онтон Хатылы нэһилиэгин сылгыһыта Е.Ф. Попов сылгы сүтүүтүн угары дьаһаллары ыһтыгы, ол эбэтэр нэһилиэк аайы тус-туһунан сылгы анал бэлэттээх буолара хайаан да наадата, кэм ирдэбилэ дьин этиитэн сабалаата уонна Чурапчы улууһа урукку да билигин да кэмнэргэ республиканы инники дьэки хамсатар күүүс буоларынан, сылгыһыттар аан дойдутаабы конгрес-

старынан сибээстээн, өрөгөйдөөх үбүлүөй кэлэринэн, улуус салалтатын, депутаттарын нөҕүө, улуус ааттан сурух бэлэмнээн, ыһырыы таһаарыаххайын дьин дьирин ис хоһоонноох этиитэ улахан сэнэринини, өйөөһүнү ылла. Туттуллубат сирдэри сөргүтүүххэйин, сылгыһыттар "Үлэ ветерана" буолалларыгар үлэ ыһтааһын кычытыаххайын уонна бары мустубулутунан сылгыны элбэтэргэ, барыстаах салаага кубулуотарга кизэн субэлэһини тэрийиэххэйин дьин муннах кыттыылаахтары ыһтырда. Бу кэмниттэн улуустаабы бизрэлэс салайааччыта Н.Н. Хоютанов быйыл сайын от ыйыгар ыһтыллар РФ тыатын хаһаайыстыбатын бизрэлэһигэр хаһаайыстыбалар инники сайдыыларыгар быһаччы сабыдыаллаабынан, бу тэрээһингэ эппитинэстээхтик сыһааннаһы баар буолуохтаабын эттэ. Н.И. Оконешников (Мугудай) племенной сылгыны уруккутан бөдөн-садан, тулуурдаах, таһаарыһаһарынан биллибит аттардаах хоту сытар улуустартан аһаларга этии киллэрдэ, оттон улуус ветеринарнай сулууслатын начальнига П.И. Старостин Нуотара үрээһин туһанарга, ТХКПК "Чурапчыга" сылгы этии туттарыны улаатыннарарга тыл көтөхтө уонна Саха Республикаларыгар Аграрнай партия иннинэн ыһтыллар дьаһалларга информация онордо. Баһы нэһилиэгин баһылыга Т.М. Лыткин сылгы иитиитэ үлэбэ тэрээһинтэн тутулуктаабын санаатта уонна чугастаабы улуустары Мэнэ-Хаһааһы, Тааттаны кытта хааны уларытыыга биергэ ылсан үлэни тэрийэргэ, манна "Мындаһаайы", "Чыаллара" ТХКПК-гар эбээһинэс быһыытынан сүктэрэргэ, түмсэн бөдөн кооперативтары тэрийэргэ күүүстээхтик сыллата сыраллаһарга ыһынарыйлаахтык тылын тиэргэ. Одьулуун баһылыга Л.В. Ефремова сылгыны нэһилиэк чугаһынаабы мэмчирэһэртэн тэийтээххэ, уолсайынан хоһуна уонна мэмчирэһэ сирэ дьин тус-туһунан араасара наадата тирээн кэлбитин уонна эдэр ыңчаты сылгы иитиитигэр ыһтан үлэлээх сылдыар үтүө холобурдарын сийилээтэ. "Мындаһаайы" ТХПК зоотехнига С.Д. Говоров туһу тизээн аһалыга, транспортторока сабалааттан, МТС-тан көмө баара буоллар дьин эттэ уонна ТХКПК

Е.Ф.Попов.

Муннах түгэнэ.

сылгыларга турар сиригэр бөрөлөр баар буолбуттарыттан дыксыһарын биллэрдэ.

Улуус депутаттарын председателэ Г.В. Смирников сылгыһыт дьин сүрдээх эппитинэстээх, сыраллаах-сылбалаах үлэбэ урукку кэмнэ улуустан чулуу үлэһит дьон талыллан үлэлээбиттэрин, онон сылгы иитиитэ аһардас айылбаттан эрэ тутулуктаах буолбакка, хас биердир сылгыһыттан үлэ хааныта быһаччы сабыдыаллаах буоларын этэн туран, бары түмсэн тэринэммит үлэлээтэхпитинэ, күрүө-хаһаа оностон хамсааһыны таһаардаһытына, сылгы төбөтүн аһсаанын элбэттэхпитинэ, хайыскалаах үлэни тэриннэхпитинэ, госуларствоотан көмө кэлээн сөбүн дьин, санаатын үлэлэһинэ, сылгы иитиитигэр хамсааһын онорорго, үлэни тэрийэргэ күүүстээх хардылар онотулуохтарыгар бэйэтин эрэллин биллэрдэ. Улууска ат сүүрдүүтүн федерациятын салайааччыта Е.И. Савин бу сайынны буолары турар ат спордугар тэрээһиннэри сыл-

гыһыттарга иһитиннэрдэ.

Түмүккэ улуус баһылыгын бастакы солбуйааччыта Н.Н. Попов тыа хаһаайыстыбатын сайдыытыгар, кредиттээһингэ үл-харчы көрүллүбүтүн, 5 нэһилиэккэ кредиттэй кооператив тэрийлибитин, салаа сайдыытыгар туһуламмыт программа ылыныллыахтаабын, белковой эһинилэри, туһу тизийгэ көмө онотулуларын, баһыналары сөргүтэргэ үлэ барыахтаабын туһунан кэпсээн туран, үлэбэ-хамнаска ситиһиллэри баһарда.

Тыа хаһаайыстыбатын биер сүрүн салаата – сылгы иитиитигэр дьоһунаах кэпсэтинини таһаарыт, элбэх ыһыттарга хоруйу бизрбит субэ муннах биер түмүгүнэн республика үрдүнэн Чурапчы улууттан бары Саха сирин олохтоохторугар салааны сайыннарарга ыһырыы ыһынарга дьин буолла.

Дмитрий СТРУЧКОВ.

Суруйааччы үбүлүөйэ

Тохсунньу ый 27 күнүгэр В.Н.Егоров-Тумарча үбүлүөйүн Одьулуун нэһилиэгэр бэлэттээһин буолла. Төрөөбүт сиригэр киһини бэлэттээн кэрэхсүүлэрэ олус истин буолара уонна дуһаба сылаас угуу бэлэхтиир саарбага суох. Одьулуун дьонно-сэргэтэ, аймахтара, Дьокуускайтан биергэ алтыһан үлэлиир коллегалара, Чурапчы аһар эйгэтин активистара кыттыныны ыһтылар.

Улуус аһа баһылыга И.Н.Аммосов эбэрэдэ тылларын эттэ уонна Василий Назаровичка "Чурапчы улууһун Бо-чуотунай гражданинын" аатын иһэрэр бэлэтлэрин туттарда. "Саха сирэ" хаһыат кылаабынай редактора, поэтесса, Саха сирин Суруйааччыларын соһуун бэрэссэдээтэлэ Н.И.Харлампьева билиги биер дойдулаахпыт Василий Назарович-Тумарча республикаба кизэник ыһыктанар суруйааччытын бэлэттээтэ. Чурапчы сиритэн-буоруттан элбэх билиилээх, талааннаах дьонно-доохлутун сөбүн-махтайан аһынна. Биер дойдулаахпыт суруйааччы С.А.Попов-Сэмэн Тумат Василий Назарович айымныылара дьиннээх патриотическай тыыннаах суруйуулар буолалларын туһулаата. Тумарча сахалартан промышленность, сир баайын чинчийэн туһага таһаарар эйгэ үлэһитэ буоларын кэрэхсээн туран ахтан ааста. Куораттан Култура министерствотын духобунаска салаатын иһилэн үлэлэтэ сылдыар биер дойдулаахпыт О.М.Харайбатова суруйааччы аһар-тутар үлэтэ норуоту духобунаска салайытынын ыйан бэрт истинник санаатын үлэлэһинэ. Одьулуун нэһилиэгин баһылыга Л.В.Ефремова тыл этиитигэр биер дойдулаахтарынан кизэн туттан туран Василий Назаровичка "Одьулуун нэһилиэгин Бо-чуотунай гражданинын" бэлэтин туттарда. Салгы биергэ үөрэммит таһаарыстара ыраахтан-чугастан мунна-

тан кэлэннэр ырыанан-хоһоонунан эбэрэдэ эттилэр, бэлэх туттардылар. Аймах-уруу дьонно, нэһилиэк баһылыктара, тэрилтэ салайааччылары, таһаарыстара кэлэн суруйааччы аһар үлэтигэр алгыс тылларын анаатылар, өйдөбүннүк бэлэхтэри туттардылар.

Дьоро кизгэ ырыалаах, үгкүүлээх, олус истин, ис сүрэхтэн сылаас тыыннаах буолан мустубут дьону аһынарары аһыннарда, кэрэхсэтинээн кэрэхсэттэ.

Чурапчы дьонно-сэргэтэ ыһтыгыр, кизэн туттар киһибит Василий Назарович аһар үлэи өссө туругурдун дьин алгыһыт, сана айымныылара өссө күүтэбит. Баһарабыт истин дьоборгун Раиса Васильевнаһын бар дьонкутун чэгизэн-чэбдик олоххутунан үөрдэ-көтүтэ тураргытыгар.

А.ЗАХАРОВ.

Хаартыска: И.Н.Аммосов, В.Н. Егоров – Тумарча, Н.И. Харлампьева.

Хаан уруу Кыһыл Армия күнүгэр түбэһиннээн, 85 саас-пын сэмэйдик бэлэтиир санаалаабын.

Ону баара Чурапчытаабы педучилищени биергэ үөрээн бүтэрбит таһаарыстарым уонна улуус дьаһалтата бүтүн оройуон таһымыгар бэлэтииргэ турум-

наабым тухары ымыы буолан куппун-сүрбүн сылааһынан угуттуохтара, үйэлэргэ харалыахтара.

Дьэ, ити, иһин үтүө-мааны дьонун-сэргэм 40-тан тахса сүл үйэтиитигэ үлэлээбиппин махталлаахтык ыһынан, уйгу-бийан ыһаабын мин туспар тэрийбик-

БАР ДЬОММОР БАРҔА МАХТАЛ!

муттар. Ол түмүгэр, хаһан да итинник кизэник бэлэттэммэтэхпин бэлэтииним, ураты чизэс-мааныга тигистин.

Бүтүн улуус дьонно кыттыһан, мин сэмэй үлэбин үрдүктүк сыаналаан, махтал бэлэтэ мааны "Жигули" массыны бэлэх ууммуттара санаахха наһаа кунду. Силигин ситэ-рэн төрөөбүт дойдум Болугур нэһилиэгэ уулаах бизни бэлэхтээбиттэрэ, үөрэнээчилэрим компьютертан спортивнай көстүүмнэ, норка бэргэһэ тизийэ хааччыдылар. Тэрилталар биердир дьон көмүс санааларын кумааһыга тизэн, алгыс ааттаабын анаабыттар тыын-

кит иһин салайааччыларбар И.Н.Аммосовка, А.С.Иустинова, М.Н.Матвеева, Н.М.Заболоцкааба, у.д.а. махтанар-бар тыл тийбэт. Арай аастый-быт баттахтаах төбөбүн көрүтэн, ноһтолоох тойон сүрэхлин баттанан туран хас биердигитигэр, улуус бары олохтоохторугар урабас тийбэт уйгулаах олобу, Чурапчы киил маһыны чиргэл туругу, тус олоххутугар дьолу-соргуну ыраллаан, таһаарылаах үлэни үөтэн албаатаабым буоллун! Дом!

Мэлдьи эһигини кытта Иван ПАВЛОВ, олунньу 23 күнэ 2006 сж.

"МИСТЕР ЧУРАПЧА - 2006"

Александр Толстоухов

Аба дойдуну көмүскээччилэр күүнүгэр "Айыллаан" сыннаан киинигэр саала иһигэр дьон сөргө товоруйбут. Бу улууска ычат отделын, ЧГФКСИ-н, Чурапчытаабы техническэй колледж, культура салаата, "Айыллаан" сыннаанар киин көбүлээһиннэринэн, тэрийинлэринэн, спонсордааһыннан улуус историятыгар аан бастаан ыытыллар "Мистер Чурапча - 2006" конкурска хайа уолан бэрдэ бу үрдүк аагы ыларын билээри кэрэ кыргыттар, ыалдыааччылар, төрөппүттэр мустубуттар. Дьонна улуусту саамай күүстээх, өйдөөх-санаалаах, бухатырдыы быһыылаах таһаалаах 14 үрүн уолана Одьулуунтан, Мындабааһыттан, Сылантан, Мугудайтан, Алабартан, Дирингэн, Кытаанахтан, ЧГФКСИ-н, техническэй колледжтан, барыта 5 араас көрүнүгэ илин-кэлин түһүстүлэр. Ол курдук маннайгы түһүмэххэ уолаттар тылларын ууһун киллэрэн туран, сорох хомойой хоһоонунан, сахалыы на-

циональнай көстүүмү кэпсээн тахсан бэйэлэрин төрүттэр-уустарын, кимтэн кииннээхтэрин, хантан хааннаахтарын кэпсээн-илсээн билиһиннэрдилэр. Бу кэпсэнтэн өбүгэлэрбит билигин умнуллан эрэр төрүт оонньууларын - мута былдыһаһыта дьон сонун күрэххэ утарсааччыларын куоһаран абсолютнай чемпион аатын профлицией студена Александр Соловьев ылан, көрөөччүлэр уруйдарыгар-айхалларыгар тигистэ. Ол быһыыгар тэрийээччилэр сана сүүрээһинэрэ - проектор нөһүө уолаттар хаартыскаларга көрдөрүлүннэ. Уһус түһүмэххэ күрэхтээһинчилэр бэйэлэрин таалааннарын, тугунан сөбүлээн дьарыктаналларын кизгэ дүүүлгэ таһаардылар. Егор Собакин (Одьулуун), Александр Никонов (Хоптобо), Михаил Саботаев (ЧГФКСИ), Петр Неустроев (Мындабааһы) кэрэ намыһын ырыаларынан кыргыттар сүрэхтэрин сүүйдүлэр. Оттон Руслан

Попов (Сылан) сахалыы матыыларынан хомус тарта, Альберт Собакин цирковой нүөмүр толордо, ол эбэтэр биритибэни айаар уктан баран сап нөһүө таһаарда. Маны таһынан кыттааччылар араас спортивнай, бальнай, латинскай үккүүлэри имигэстик хамсанан толордулар. "Джинсовой топлекс" кэпсэнтэн, бүтэһик түһүмэххэ конкурскалар "Мин ычат министр эбитим буоллар..." - дьон ычаттарга туһуламмыт ханнык тэрээһиннэри оноруохтарын саас-сааһынан сааһылаан кэскиллээх санааларын кэпсэтилэр. Манна кыра саастарыттан чөл олоһу өрө тутуохтарын, нэһилиэк айыы спортивнай саалалары оноруохтарын, үлэтэ суох ычаттары үлэ

мистэтинэн хааччыыахтарын, техническэй сайдыыны олоххо күүсэ киллэриэхтэрин, эдэрдэри дьинэн хааччыыахтарын, научнай-чинчийэр, туристическай кииннэри тэрийиэхтэрин, акапартары дьэндэттиэхтэрин, арыгылааһыны, наркоманияны утары күүстээх охсулууну көбүлүөхтэрин, духуобунай үөрэххэ болгомотону ууруохтарын, Чурапчы сайдыытыгар үлэ-лэһиэхтэрин чөлүлөөн туран, "Итэрийэбин сахабыт, олоһу бат олоһор" дьин этинэн кэпсэтиннэрин түмүктэтилэр. Ким иһикини тымыстанан көрбүтэ барай, кырдык даһаны бу конкурска кыттыыны ылбыт ычаттарбыт сөптөөх суолунан баран, кэлин министр да буолуохтара турда.

Түмүгэр ычат отделын начальнига Е.А. Сивцев, "Айыллаан" режиссера И.И. Бушкова, П.И. Нова, А.М. Смирникова, И.Д. Дьячкова састааптаах дүүүлүүр субэ дэр ычаты чэ-

тиз-чэбдик, культурнай буоларга көбүлүүр бэртээхэй күрэхтэһи түмүгүн таһаардылар. Ол курдук "Мистер зрительских симпатий" Филипп Максимов (ЧГФКСИ), "Мистер фото" Альберт Собакин (Кытаанах), "Мистер гала" Александр Никонов (Хоптобо), "Мистер спорт" Александр Соловьев (Одьулууннаабы) ийэй. "Вице-мистер Чурапча-2006" Виталий Слепцов (Алабар) буоллулар, улууска ычат отделын, фотограф И.И. Барашков, ЧГФКСИ, "Айыллаан" сыннаанар киин, Чурапчытаабы техническэй колледж анал бири-истэрин ыллылар. Оттон бу сылга улуус бастың уоланын аатын Александр Толстоухов (Мугудай) ылан "Мистер Чурапча-2006" дьин үрдүк чизэскэ тигистэ. Кыайылаах цветной телевизор уонна сырдык күннээх, сылаас муоралаах Кипр дойдутугар бу сайын сыннаан барарга путевка сертификатын тутан, үөрүү өрөгөйүн биллэ.

Дмитрий СТРУЧКОВ.

Сонуннар

"ЫЧЧАТ УОННА ЧӨЛ ОЛОХ" ТОК-ШОУ

Ааспыт нэдиэлэ улуустаабы киин балыыһа, үөрэх управлениета, "Билии" общество оскуола оҕолоругар "Табах, арыгы, наркотик утары" декада тэрилиннэ. Декада "Айыллаан" СК-гэр "Ычат уонна чөл олох" дьин ток-шоунан сааланна. Кыттыыны ыллылар ычат отделын начальнига Е.А. Сивцев, норуот эмчитэ Т.Д. Лукина уо.д.а. Хомойуох иһин, Чурапчы сэлэһинэтин туевт оскуолата кыттыахтаабыттан икки эрэ оскуола кытына. Ол курдук 1 №-дээх оскуолаттан элбэх оҕо кыттыыны ылла, 2 №-дээх орто оскуола оҕолоро санааларын ситимнээн, чуолкайдан тирэтилэр. Бу ток-шоуга улуустаабы киин балыыһа үлэһиттэрэ, "Билии" общество лектордара дьахтар консультациятын акушер-гинеколога А.Д. Константинова "Арыгы төрүү илик оҕо сабыдыала" дьин уонна А.В. Дьячковскай "Сааһын ситэ илик оҕолорго арыгы сабыдыала" дьин анал нагляднай матырыйааллаах киини интириэһиргэтэр лекциялары аахтылар. Оҕолор икки хамаандаага араасан, аат толкуйдаан көмүскээтилэр, бэйэлэрин билиһиннэрдилэр. Чөл олоһу хайдах өйдүүллэрин быһаардылар. Бэрлilibит ыйытыларга бэйэлэрин санааларын үлэстинилэр. Оҕолор ыйытыларыгар улуустаабы киин балыыһа нарколога Л.Н. Дыдаева, профкабинет специалиһа Д.Н. Дьяконова сөптөөх эппиэттэри биэрдилэр. Улахан кылаас оҕолоро манньк дьаһаллар элбэхтик тэриллэллэрэ буоллар дьин баба санааларын эттилэр. Манньк дьаһаллар салгыы ЧГФКСИ студенттарыгар 2 №-дээх орто оскуола төрөппүттэригэр тэрилиннэлэр. "Семейные союзы" дьин 2 №-дээх орто оскуола төрөппүттэригэр секционной конференция буолбутугар "Кыыс оҕо — ийэ буолар анала" дьин секцияга улуустаабы киин балыыһа үлэһиттэрэ, "Билии" общество лектордара лекция аахтылар, ыйытыларга эппиэттэтилэр.

АБА ДОЙДУНУ КӨМҮСКЭЭЧЧИЛЭРГЭ АНАЛЛААХ ТӨГҮРҮК ОСТУОЛ

Аба дойдуну көмүскээччилэр күүнэригэр анаан улахан кылаас уолаттарыгар "Аан ийэ дойдуну көмүскүүр ытык издээхпит" дьин девизтээх "Инфоком" чааһынай тэрилтэ дьинтигэр төгүрүк остуол тэрилиннэ. Кыттааччыларга бастаан "Девятая рота" дьин Федор Бондарчук киинэтин көрдөрүүтэ буолла. Оттон Чурапчы улуунун военкома И.С. Данилов уолаттары Аба дойдуну көмүскээччилэр күүнүнэн истинник эбэрдэлээтэ. Улуустаабы киин балыыһа кылаабынай бырааһы солбуйааччыта, призвийной комиссия председателэ А.И. Коркин билинни кэмтэ армияга барар уолаттар доруобуйаларын туруктарын медицинскэй, медико-социальной киин "психолога Т.Ю. Филиппова тренинговой оонньуулары оонньотто. Уолаттар бу оонньууга көхтөөх кыттыыны ыллылар. Тренинговой оонньуу түмүгүнэн уолаттар бары армия кэккэтигэр сулуспалыахтарын сөбүн көрдөрдө. Аһаас кэлсэтингэ төгүрүк остуол кыттылаахтара киинэ туһунан, армия туһунан бэйэлэрин санааларын үлэстинилэр. Афганис-тан сэрйитигэр балтараа сыл (1983-1985 гг.) сылдыбыт С.И. Дьячковскай уонна Чечняга сулуспалаабыт, сэрин-чичиктэрин кыттылаахтарын общественной түмсүүлэ-

рин председателэ Г.Г. Владимирова кыттыбыттар, уолаттары кытта санааларын үлэстибиттэрэ сөргөх буолла. Чурапчы улуутугар билигин туругунан Афганистанга сылдыбыт - 2, Чечняга сылдыбыт - 27 сэрин ветерана-ра бааллар. Түмүккэ Гаврил Гаврильевич: "Ханнык баҕарар государство армиялаах буолуохтаах оччосуна эрэ бэйэтин көмүскэнэр кыахтаах. Оһон төрөөбүт ийэ си-рин талтыыр хас биридии киһи армияга сулуспалыыра хайаан да наада. Барыбытыгар тулхадьыт ытык издэпит буолар. Армия киинэ кестөрүн курдук буолбатах эрэр сорох түгүннэрэ кырдыкты баар суолу көрдөрөр. "Дедовщина" дьин ханна баҕарар баар, армияга эрэ буолбатах. Армияга сылдыбыт уол олох ыарахаттарын түргэнник тобулан бэйэтин дьиннээх эр киһи онорор", - дьин уолаттарга анаан эттэ. Оҕолор элбэх ыйыты биэрдилэр, санааларын эттилэр.

Бу көрсүүттэн уолаттар элбэи билэн-көрөн, истэригэр интиэхтээн илдэ сылдыбыт санааларын тобо тэбээн, чэпчээн сага сыаллаах-соруктаах тарастылар.

Т.ФЕОФАНОВА.

ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКАЯ ФОРУМ ФИЛИАЛА ҮЛЭЛИЭБЭ

2004—2005 сылтан "Улуус оскуолаларын научнай уонна үөрэтэр методическай ресурснай киинэ" дьин республиканскай экспериментальной площадка быһыытынан үлэлиир.

Хайыскаларга: 1) Оскуолаларга БКЭ бэлэмнэнигэ көмө. Бу чэрчитинэн гимназия базатыгар Ресурснай киин оскуолата уонна сайаалкынан көһө сылдыар семинардар буолаллар, методическай көмө оһолуулар.

2) Улуус оҕолоро научнай-чинчийэр үлэлэригэр күүс-көмө буолуу.

3) Дьобурдаах оҕолору кытары үлэ. Быһылыттан гимназия базатыгар "Ленский край" дьин республиканскай физико-математическай форум филиала аһыллан үлэтин сагалыаба. Ресурснай киин иһинэн бу хайысханан "Дьулуур" дьин общество үлэлиир.

Бу күүнэргэ гимназия национальнай бырайыактар конкурстарыгар кытарынан сибээстээн, общественной аттестацияны барда. 130-н тахса киһилээх делегация кэлэн аһаас уроктарга, дьарыктарга, курулуоктарга сырытта. Гимназия учууталларын, оҕолорун үлэлэрин хамнастарын көрдөрдүлэр. Аттестацияга үчүгэй сыанабылы биэрдилэр.

Л.ПЕРЯКОВА.

ОЛОНХОБО АНАММЫТ КЫЛААС ЧААҺА

Гимназиябытыгар тыл уонна сурук - бичик күүнүгэр аналлаах нэдиэлэ чэрчитинэн "Уруйдан улуу олонхобу" дьин кылаас чааһа буолан ааста. Манна учууталлар, үөрэнээччилэр, ыалдыттар кэлэн кыттыыны ыллылар. Сүүн ыалдыттарбытынан: Чурапчы биллэр олонхоһута Иннокентий Гурьевич Теплоухов — Тимофеев иитиэх уола Прокопий Кузьмич Дорофеев — СР культуратын туйгуна, П.М. Решетников аатынан народнай театр артыыһа, Клара Петровна Кондратьева — П.М. Решетников аатынан народнай театр артыыһа, Валентина Дмитриевна Пинигина

— культуура управлениетин духовнай сайдыытын отделын сэдэйдэсизэ буоллулар.

Кылаас чааһын аһар үөрүүлээх түгүннэ Хатылы орто оскуолатын үөрэнээччитэ Толя Захаров, талааннаах оҕо, "Дьулуурлар Ньургун Боотур" олонхоттон быһа тардан ыллаата, туйода. Чурапчы орто оскуолатын 11-с кылааһын үөрэнээччитэ Саргы Заболоцкая Туйаарыма Куо партиятын толорон оҕолору дьуһутта. Гимназиябыт үөрэнээччилэрэ: Нина Давыдова "Олонхо дьин тугуй?", Миша Васильев "Олонхо сирэ-дойдута", Айта Лоскина "Олонхо кэпсээн боотурдар билигин бааллар дуо?", Гоша Сергеев "Чурапчы олонхоттара", Ньургуннаама Амирсова "Олонхоһут дьин кимий?" темаларга иһитиннэри онордулар уонна санааларын үлэһиннэлэр.

Бу кылаас чаас түмүгүнэн билиги олонхо туһунан элбэи билибит, иһитибит. Саха тылын баайа, кэрэтэ олонхого кестер, оһон ити барба баайы кичэллээхтик тутуохха, харыстыахха, үөртээххэ наада. Олонхо Саха сиригэр эрэ буолбакка, аан дойдуга тийэ аатырда. Билигин норуоллут сүүһүнэн сыларга бөөбөйдээн, чочуйан аҕалбыт бу сүүдү айымньыта, аан дойдуну культуратыгар кылаат быһыытынан бигэтик киирдэ.

Н.КОРКИНА,

9 ГУМ кылаас үөрэнээччитэ.

ЛИТЕРАТУРНАЯ БИЭЧЭР

Сотурутаабыта Болтоноҕо библиотекарэ Т. П. Ефремова тэрийинтигэр саха тылын, литературатын сэргээччилэргэ "Кэрэтиэн, саха тыла" дьин бизчэр ыытылынна.

Саха тылын уратыларын, билигин туругун, сайдар кэскиллэрин туһунан санаа аҕастаһылына. Татьяна Павловна Ефремова В. Ф. Ермолаев "Чурапчы олонхоттара" киинэтин билиһиннэрдэ, ити киингэ киирбит бири дойдутаахпыт П. М. Петров-Куолай уолун туһунан кэпсэ-этэ. Культура дьинтин директора К. А. Чахов алгыс тыл, киин туһулар суолатын туһунан, ычат лидерин солбуйааччы Н. Н. Бушова "Аман өс" курэбэр кыттыбытын туһунан кэпсэтилэр.

Бизчэр кыттылаахтара бэйэлэрэ айбыт хоһооннору аахтылар, сахалыы ырыалары ыллаатылар. "Олонхо-ийэ тыл барба баайа" быысталка тэрилиннэ.

Т.ЕФРЕМОВА.

"УОЛАН БЭРТ-2006"

Н. Д. Кривошапкин-Уот Субуруускай аатынан Болтоно орто оскуолатыгар Аба дойдуну көмүскээччилэр күүнэригэр аһамыт быйыл оскуоланы бүтэрээри сылдыар уолаттарга "Уолан Бэрт-2006" конкурс буолла.

Күрэс былдыааччылар 6 түһүмэххэ кииристилэр. Киинлэр биридии бэйэлэригэр учуутал салайааччылаах уончалыы үөрэнээччилээх көбүлүүр бөлөхтөөхтөр. Эрий-сиплээх, хайылаах-ыйылаах киирсин түмүгэр номинациялар хаһаайыннарын буоллулар: "Кэрэмэс Бэрт" — Филипп Кронников, "Талаан тарбах" — Игорь Ефремов, "Хомойой Хоһуун" — Коля Кривошапкин, "Эрчимэн Бэргэн" — Гоша Попов, "Хорсун Уолан" — Сеня Павлуцкий, "Уран Уолан" — Сеня Атласов. Конкурс кыайылаабынан буолбут Игорь Коньков "Уолан Бэрт-2006" ааты ылла.

Н.БУШУЕВА.

КИҢИ уонна СОКУОН

Хаһыат анал таһаарыта

УЛУУСТААҔЫ БЭРЭЭДЭК КОМИССИЯТЫН МУННАҔА

Олунньу 26 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан дыһалта актовай саалатыгар улууска бэрээдэги кэһини профилактикалааһынага тэриллэбит межведомственной комиссия бастагы мунньаба буолла. Мунньахха 22 киһиттэн састаптаах комиссия чилиэтэрин таһынан улуус салалтата, прокурор, федеральнай судьялар, Ис дьыала отделын үлэһиттэрэ, нэһиликтэр баһылыктара уонна тэрилтэлэр салайааччылары кытылыны ыллылар. Улууска бэрээдэктүүгүн туһунан Ис дьыала отделын начальнига, милиция подполковнига К.К.Неустроев билиһиннэрдэ. Онтон быһа тардан бэрээдэктүү.

Кэһини үс сылга улууска буруйу онорго кэтээн көрдөххө, 2003 с. — 139, 2004 с. — 92, 2005 с. — 127 киһиэхэ холуобунай дьыала тэриллэбит. Олор истэригэр таһаллар буруйу онорууларга эмиз элбээн иһэр. 2005 с. дьыа кэргэн иһигэр дыһтарга күүс өттүнэн өтөйүү 7, оҕо өтөйүү 3 түбэлтэлэрэ буоллулар. Ону таһынан дьыа кэргэн иһигэр өлөрсүү түбэлтэлэрэ табыстылар. Бу нэһиликтэринэн, түбэлтэлэринэн дьыа кэргэн иһигэр сибээстээх үлэ ситэтэ суобун көрдөрөр. Хас нэһилиэк аайы ийэлэр, аҕалар түмсүүлэрэ, административнай сэбиэттэр, ыччат түмсүүлэрэ, кырдыабаатар субэлэр, милиция эдэр доботорун этэрээттэрэ курдук общественнай хамсааһынар бааллар. Бу хамсааһынар адыас үлэлээбэттэр дьыа кэргэн иһигэр эһэр сыһа буолуо эрэри, үлэлээбит үлэни сатаан түмүктээбэпит. Инииктин участкавай таһынан общественность үлэтин түмүгэ көстөрүн наадатыгар нэһиликтэр ый ахсын, эбэтэр кварталга биридэ ыйтыллыбыт үлэни ис дьыала отделыгар түбэрэллэрин туруорсуолун баҕарбын. Улууска ыччат сыһынан ыччат отдела нэһиликтэр лидердэрэ участкавай уонна ис дьыала отделын кытта сөһөһөн бири ситимнээх үлэни тэрийдэхпитинэ эрэ бу сыһыппаралар кыччыыр кыахтаахтар. Бэрээдэги үксүн 35-гэр дьэри саастаах эдэр дьон онороллор. Ордук кизэ 4 чаастан түөн 2 чааска дьэри буруйдар оһоһуллаллар эбит. Бэрээдэги кэһээчилэр үксүлэрэ үлэтэ суохтар. Тэрилтэлэр үлэһиттэрэ дьыалага түбэһиллэрэ эмиз элбэх. Буруйу оноруу сүрүн бирикенилэринэн арыгылааһын, тэрилтэлэр икки ардыларыгар ситимнээх үлэ суоба уонна бэрээдэги көрүүнү аһардас милиция үлэһиттэригэр сонноһун буолаллар. Кэһини кэмэ тэрилтэлэр массыналарынан дьуһуурустуба

тахсыылар мөлтөөтө. Сорох тэрилтэлэр транспорт онугар ГСМ биэрэн кемелөөһөлөр, сорохтор транспорту суохтарынан сылтабыран олох да тахсыбаттар. Манньык практика бииһи толкуйдааһыммынан буолбакка, улуус баһылыгын дыһалынан кирибэтэ. Дьинэ, дыһалга олоһуран тэрилтэлэр, транспорттарын таһынан 2-3 үлэһитэрин эмиз рейдэ таһаарыахтаахтар.

Участковай оперуполномоченнайдар чааһынай дьыаларын, биридэһээн дьонунан сыһыан өйдөтөр-сэрэтэр үлэни ытталлар. Уопсай улуус үрдүнэн 23 араас анал комплекснай профилактической операциялар ытыллылар. Нэһилик баһылыктарыгар эһиги учаастаккытыгар аһамыт участкавай оперуполномоченнай үлэһит усуллубуйатын тэрийгитигэр, ону таһынан киниттэн кварталга биридэ отчуоту ирдиригитигэр этэбин.

Иһитиннэри кэһинтэн начальнига араас ыйытылар киридилэр. А.С.Иустинова: "Улуус мунньабын ыһылыбыт программа болдьоо хаһаанга дьириний уонна туолуута хайдаһый?" — дьин ыйытытыгар: "Бу программа 2007 сылга дьэри оһоһуллубута.

Программа сүрүннээн туолан иһэр. Наркотик өттүгэр ыарахаттар бааллар. Сыла аайы улуус көмөтүнэн биридэи массына ыһыллар, кырааан компьютерынан хааччыллы баар" — дьин эһиэттэтэ. Баһылык И.Н.Аммосов: "Хадаарга 21 сүөһү быйылгы кыстыкка кириингэ сүппүтэ биллэр. Онуоха туох үлэ барарый?" — дьин ыйытытыгар: "Сүөһү уоруутугар холуобунай дьыаланы тэрийгэр төрүөттэр наадалар. Сүөһү кыраматын булар уустук. Атын улуустарга эмиз оннук дьин бири идэлээхтэригэр этэллэр" — дьин эһиэттэ. Улуус мунньабын председателэ Г.В.Смирников улууска үлэһит "Трудовой коммуна" тэрилтэ баһыаньатын ыһыталаста. Константин Константинович: "Сотуртааһыта бу тэрилтэ үлэһитигэр Меркулова холуобунай дьыала тэриллэбит. Тэрилтэ үлэһиттэригэр кемелөөһө үөһэттэн ирдэбил баар. Тэрилтэ оперативнай контуруолга тутабит. Үлэһиттэр өтүлэригэр уоруу уонна административнай кэһилэр бааллар. Сорохторо паспорттара суох буолан ыарахаттар үөскүүллэр" — дьитэ. Федеральнай суут председателэ И.Х.Винокуров Ис дьыала отделын сотрудниктарын профессиональной таһымнара хайдаһын туһуласта. Начальник хорууанан 10 анал үрдүк үөрэхтээх участкавай оперуполномоченнай

чалына аһаныаһыттан тобо үс эрэ ый үлэлээбитин ыйыталаста. Онуоха Неустроев ГАИ начальнигынан үлэһит Тастыгин А.Н. уһун кэмэ ыалдьан үлэлээбэккэ сылдыра биричинэ буоларын эттэ.

Бу кэмэ баһыаньатын ыһыты, санаалары этии буолла. Аһыах ыйдааһыта прокурорынан кэһит Е.В.Колмогоров: "Буруйу былырыныгыттан 3 төгүл үрдэттэ. Ол профилактика суобуттан дьини. Милицияттан тэрилтэ салайааччытар дьэри бу өттүгэр үлэ суох. Дискокеалар буолар сирдэригэр гардероб үлэлээбэт. Дьон бэргэһиттэн саҕалаан сонугар тийэ малларын уордардылар. Мантан ыла мин манньык дыһаллары ыһтар тэрилтэлэр салайааччыларыгар, үкүүлүүр сиргэ дьон таһастаах кирири баһыаньатын олохтуу буоллаһтарына, эппиккэ тардыаһын дьин сэрэтэбин. Участковайдар сүүрэр массыналар суох, бензин толору көрүлүбэт. Манньык усуллубуйа кинилэр хайдах нэһиликтэри таһан контуруоллохтарый? Кадровой састаап мөлтөөһүн эмиз бэлиэтээххэ наада. Холуобунай дьыала матырыяаллар ирдэбилгэ эһиэттэспэттэр. Саҕа кадрдары булууга дыһалта өттүгэр эмиз өйөбүл наада. Бу итэһэтэр туоратылла иликтэринэ буруйу оноруу ачыла суоба" — дьин эттэ. "Чурапчы нэһилиэгэ" муниципальнай тэрилтэ баһылыга И.И.Окошников: "Сокуоннай саастарын туола илик оһолор комиссиялар икки төгүлгээн мунньахтаан 16 оһону көрдүбүт. Бу сыһыппа иһигэр иккис-үһүс төгүлүн көрүлүр оһолор эмиз бааллар. Кэһиттэлэр кэһилэригэр сорох оһолор көннөрүгэр суолга туралара бииһини үөрдэр. Бу оһолор үксүн арыгылааһын, массыныны уоран сүүрдүү уонна уоруу дьыалаларыгар түбэспэттэр. "Трудовой коммуна" тэрилтэ испийтэ быйыһынан 31 киһи баар. Кинилэр өлбүтүтээхтэргэ буор хаһытыгар, мас эрбээһинигэр, дьыалары көтүрүүгэ, атаһа таһаһын онорууга үлэһитлэр. Ис дьыала отделын кытта ыкса үлэлээһит, котельнайдарынан рейдэлэргэ сырытыбыт. Ово өттүгэр буруйу оноруу ачылыгыгар үлэ лааһыра дара улахан көмө буолуотара дьин сөһөһөбүн. Онуоха И.Г.Макаров сайынны "Тойтоон" лааһыры үлэлэтэрэ үтүө холобур буолар" — дьитэ.

Участковай оперуполномоченнайдар отделениеларын начальнига, милиция капитана В.С.Иванова: "Улуус үрдүнэн 9 участкавай баар. Балартан 4-дэ үрдүк үөрэхтээхтэр. Киһи сэлээн

ирдэнэр буоллаһына, улуус отделыгар оннук икки эрэ киһи баар, үөрэхтээһин өттүгэр уустуктар баалларын эттэ. Г.В.Смирников ГАИ начальнигынан 12 участкавай көрүлүөхтээһиттэн 2 эрэ баар. Транспорт өттүнэн ыарахаттар бааллар. Участковайы кытта ыкса сибээстээхтик үлэһит нэһиликтэри холбур аҕаллаха, Болтоно баһылыга Н.Н.Полов бэйэтин участкавайын дьинэн-уотунан, кабинетинан хааччылан, массынаһын наадалаах кэмэ

фелары бэрээдэктээһингэ туруоруоста. Үөрэх управлениетин начальнига Е.С.Сидоров буруйу оноруу оҕо дьырыга суобуттан таһарын уонна харчы киллэрээри араас дыһаллары ыһтар тэрилтэлэр бэрээдэктүүгүгэр эһиэттэһин сирэй сүгүөхтээхтэрин туһунан эттэ.

Улуус суутун председателэ

уларсан утары бараа хайдаллаах. Нэһиликтэргэ армияттан кэһит, үрдүк үөрэһи бүтэрэн баран үлэ булбакка сылдыар ыччаттары бииһэхэ үлэһэ аҕалын" — дьин этиини онордо. Культура управлениетин начальнига Д.Д.Полов: "Айыллаан" Сыннаһан киһи олус ыһым графигынан үлэһити туорар. Манна гардеробчик штата дьин суох. Кыра харчыга дьону көрдөһөн туруорабыт. Киһи дьон бэйэлэрэ сэрэһэ суохтарынан, ыһыллаһастарынан сүгүү түбэлтэтэ эмиз таһар. Үгүс киһи мустар дыһалыгар профессиональной оһораны киллэрэн туруорар киһи түмүгэ үчүгэй буолуо этэ" — дьин этиинэн кытылына.

Одьюлуун нэһилиэгин баһылыга Л.В.Ефремова баһылык буруйу кэһээчилэри дьүүллүүргэ туох быраалтааһын, административнай кодексы билэргэ субэ наадатыгар тохтоото. Нарколог штатын анарыгар үлэһит сылдыар психи-

И.Х.Винокуров ис дьыала отделын сотрудниктарын профессиональной таһымнара наһаабына бэлиэтээтэ. "Ону бииһи суукка кириэр матырыяаллартан, административнай боротуоккалартан көрөбүт. Көннөрү боротуокулоу сатаан сурибат сотрудниктар туохха наадаларый? Отдел үлэтэ маассабай информация органнарынан ситэ сырдатыллыбат" — дьир Инокентий Христофорович. Комиссия чилиэнэ, "Саҕа олох" РИХ ГУ редактор-директора А.А.Захаров буруйу үксүн үлэлээбэт дьон онороллорунан ыһтарал төлөтөргө ыараханын оннук дьону күһэйэн да туран общественнай үлэһэ тардыы үчүгэй түмүктэри биэрэн сөһүн туһунан тус санаатын эттэ. Улуус мунньабын председателэ Г.В.Смирников: "Кафелары эһини баһыаньаһы тутта тулсарына суоба. Ыччаттар арыгыны иһини культураны билээхтээхтэр. Ман-

Болтоно, Хатылы нэһиликтэрин участкавай оперуполномоченнай Л.И.Максимова эдэр сотрудниктары кытта.

атр-врач Л.Н.Дыдаева оһолор арыгы иһиллэрэ элбэһинэн оһо наркологын уонна нарколог штатын толору көрөргө туруорсан тыл эттэ. Дьыа кэргэн киһини директора М.Н.Савина профилактикага үлэ суох дьин прокурор этиитинэн кытта сөһүлэһитин биллэрдэ. Киһи үлэһиттэрэ хас оптуорунуу аайы дьыаларын рейдэһэ сылдыаллар. Нэһиликтэргэ кварталга биридэһэ таһар былааннаахтар. Мария Николаевна нэһилиэнньэ ортотугар дыдайы элбээһиниттэн буруйу оноруу аһаһа үрдүү туар дьин сирдээх этиини онордо. Үксүн арыгылыыр уонна тиймэт-түгэмэт төрөппүттэрдээх оһолор аска-таһаска ыһыһыан уораллары холбурдаһан аҕалла. Маны таһынан буруйу оноруу сүрүн бирикенигэ арыгылааһын буоларынан сэлэһинэ иһигэр баар итирдэр утахтары атылыыр ка-

на буолбатах "буоллаһына, киһи да сирдэргэ баран манньык проблеманы кытта көрсөһөлөр. Кафеларга бэрээдэги көрүү хайаан да баар буолуон наада. Дьыдайы олохлутугар киридэ. Оһолор икки ардыларыгар таһа-сапта сылдыһыга араастаһылар бааллар. Сорох оһолорбут учууталларытан ордук таһаллар. Оһон оһуолаларга бири тэн форма хайаан да кириэрин ситиһээххэ" — дьитэ.

Мунньабы салайан ыһыппыт А.С.Иустинова этиилэр түмүктэринэн оһоһуллубут уураах бырайыаһын кытта билиһиннэрдэ. Комиссия чилиэннэрэ сорох пууннарга уларытыы кириэрин наадалааһынан аһаһанар, уураах хос көрүүгэ хаалла. Ол чопчуланнаһына хаһаакка тахсыаба.

Оксана ЖИРКОВА.

ГАИ бэрэбиэркэтэ.

Бииһи улууспутугар транспорт биллэрдик элбээтэ. Ол эрэри суол быраабылаларын толору тутуһар, сэрэхтээхтик аһаһыыр суоп-

СУОЛГА СЭРЭҔИ УМНУМАН!

былалары билии улаханга ууруллубатыттан таһар.

Улууспут иһигэри суоллартан ордук киһи суолга транспорттар олус түргэһик сылдыаллар. Карл Маркс аатынан киһи уулуссабытыгар сатыы дьонго аналлаах бири бэлиэ турарын кытта тутуспаттар. Манньык дьыаһыга сатыы дьонго суолу биэрбэтэһин иһин анал ыһаһыанан (РФ КОАП 12.18 ыст.) 100 солк. ыһтарал олохтоһор. Суоллар арыгы испит туруктаах сылдыан ГАИ сотруднигынан тутуһунаһына РФ КОАП 12.8 ыст. административнай эппиккэ тардыллар. Сотрудник боротуокул толорор

уонна матырыяалы мировый суут көрүүтүгэр ыһтар. Суоллар манньык дьыаһытын иһин 1,5 сылан 2 сылга дьэри транспорт ыһтар бырааба быйыһыан сөл. Арыгы испит киһиэхэ массына уруулуун биэрэр түгэһинэ РФ КОАП 12.8 ыст. административнай эппиккэ тардыаһа эмиз быраабы быйыһыга тийэ буолар. Аны арыгы испит туруктаах уруула оһорбут киһи баһыһына тийэһ арыгы испитин туһунан аакта толорортон аһаһастанар буоллаһына, РФ КОАП 12.26 ыст. мировой суут көрүүтүнэн эмиз 15-2 сылга

дьэри массына ыһтар бырааба быйылар. Ыһтарал 30 күн иһигэр төлөһөтүбүтүбүтүгэр РФ КОАП 20.25 ыст. эмиз административнай эппиккэ тардыллыаххытын сөл. Ыһтарал харчытын Сбербанкага төлөөн баран квитанциятын ГАИ-га тиксэрэбит. Манньык икки бүк төлөһүүнэ түбэспэт наадаттан ыһтарал харчытын кэмизэр төлүүргүт наадалаах.

Ыһтарал сатыы дьонго эмиз баар. Сатыы киһи сылдыар быраабылатын кэһэн 50 солк. суумалаах ыһтаралка түһүөхтүн сөл. Сатыы киһи кинэхэ аһамыт тро-

туардаах сирдэһинэн сылдыаһаах. Суолу туоруурга ыксаабакка икки өттүгүтүн көрөһөтүбүтүбүтүгэр РФ КОАП 20.25 ыст. эмиз административнай эппиккэ тардыллыаххытын сөл. Ыһтарал харчытын Сбербанкага төлөөн баран квитанциятын ГАИ-га тиксэрэбит. Манньык икки бүк төлөһүүнэ түбэспэт наадаттан ыһтарал харчытын кэмизэр төлүүргүт наадалаах.

Чурапчытааһы ГАИ отделениета.

ЭБЭРӨДӨЛИИБИИТ!

Ытыктабыллаах ага табаарыспытын, түтүдү, үлэ, тавал ветеранын Чуралчы сэлэниинин олохтоого Эгор Семенович НЫКОНОВ 70 сааскын туолар үбүлүгүнүн саалыгы сайгас санаабытынан итти иттин ээргэ тизгээбит!

Эн үлээбизин саалык үнүзү калыңарын, үтүгөзү уеулар халыбын, баай уонунун, үнүзү ливандыр сүбүн курдунун тизгээбизин халык сибээстээгин бийиги мээдэ өйдү-санын селдээбизин. Эге да өр сылларга үнүзү сибээгинин олохун арына, тапталлаах кэргэниинин Дарья Сергеевнанын оолорун, сизиниригит үтүрүлгүнүн үбүлүгү, дооллоохтук оолорунулар багарыбыт.

Чурапчылар ХЭО коллектива.

ХХХ

Истиниик сансыр күйүлүспитин, санасыптын Елена Дмитриевна АРТЕМЬЕВНА үбүлүгүнүн ээр-дэлиини!

Эйиэхэ уонна дьиз-кэргэниэр күн сиригэр баар бары үчүгэин, кэрэни, дуоһун доруубуйаны багарыбыт.

Одунурутан Сибиряковтар,

Чурапчыттан Дьяконовтар.

ХХХ

Кундуулар сансыр үтүө-лааны күйүлүспитин Россия болуоттаах донорун, спорт ветеранын Константин Дмитриевич ПОСТУХОВЫ болуоттаах сыны-лааны барар сааскын туолукуунан ээрдэлиибит!

Багарыбыт күн сиригэр баар бары үчүгэин, үбүн дооллоох олох, ситиһилэри.

Ылаларын, догонтторун.

ХХХ

Тапталлаах кэргэлмин, кунду агабытын, эйэж элээбизин, убаастаар кутурулутун Мугудай сэлэниинин олохтоого дооллоох спорт мастарыгар кундулуту Николай Иванович СЫЧЕВЫ 50 сааскын туолуку кэрэ-бэлиэ кундунан иттиһиик-истиһиик ээрдэлиибит!

Эн өр сылларга дуоһун абылаңар оолору үбүлүн, өйдөрүн сытырызатан, эдэр кэлүөнэ сандылаах үтүрүлгүрү улахан кыбаланыгыскы үтүрүн.

Итирэх агабыт, эйэжэ элээбит, алаккэй лайылаах үтүө-лааны кутурулут бийиги туолукулар ахсаабат кыналанын, эйэжэ сыныанын, бары өтүрүн кэлүөн итин мэхтэнибит.

Багарыбыт эйиэхэ чэгин-чэбдик доруубуйаны, табаарысалаах үлэни, үбүн, дооллоох олох.

Кэргэниң, оолорун, күйүлүспитин, ситиһиң, аймахтарың, Саввиннар.

График представления отчетности ТОРМ в Чурапчинском улусе

Март — годовые балансы, 2 НДСЛ, ЕСН, ОПС, УСНО юл.
Апрель — ЕСХН, отчеты ИП (17-20 апреля) — ЕНДВ ЕСН ОПС 1 кв 06).

№ п/п	Наименование поселения	март	апрель
1	Дирин	20.03.2006	10.04.2006
2	Халысэт	20.03.2006	27.04.2006
3	Хадар	20.03.2006	27.04.2006
4	Чакыр	20.03.2006	28.04.2006
5	Алагар	21.03.2006	24.04.2006
6	Баксы	21.03.2006	24.04.2006
7	Окулун	21.03.2006	26.04.2006
8	Мывадагый	22.03.2006	11.04.2006
9	Мырыла	22.03.2006	11.04.2006
10	Мугудай	22.03.2006	25.04.2006
11	Телей Дирин	22.03.2006	25.04.2006
12	Чурапчы	23-25.03.06	01-03.04.06. 20-22.29.04.06
13	Сылан	27.03.2006	14-15.04.2006
14	Хатыла	27.03.2006	26.04.2006
15	Болото	27.03.2006	26.04.2006
16	Кытанас	28.03.2006	12.04.2006
17	Арылах	28.03.2006	13.04.2006

ЧУРАПЧЫ СЭЛИЭННЭЭТИГЭР — БОЛТОҢО КҮННЭРЭ

Кулун тутар 1-3 күннэрэ
Общественной-политической деятель Н. Д. Субурууской төрөөбүтэ 110, кыраайы үөрэтээччи А. А. Саввин 110, суруй-ааччы М. Ф. Догордуов 100, Социалистической Үлэ Геройа В. М. Кладкин 75, Аба дойдуга Улуу сэринтин кыттылааба, чу-луу снайпер Г. К. Федоров 90 саастарыгар анааллар.

Программа:
Кулун тутар 1-2 күннэрэ. Сарсыарда 10ч. — кыһа 6 ч.
А. П. Мункалов аатынан хартына галереятыгар нэһилик та-лааннаахтарын быыскапта.

М. Н. Гуляева — Туоһа — Россия Художниктарын союһун чили-нэ, Саха дьахталларыттан бастаан туойуан оһоһу мааста-ра, Россия Художниктарын союһун чилинэ.

К. К. Колесов — Саха Республикатын норуотун маастара, Рос-сия Художниктарын союһун чилинэ, СССР, СР культуратын туй-гуннара, Саха Республикатын культуратын үтүөлээх үлөһитэ.

Е. Т. Миронова — Саха Республикатын үөрэтиринтин туйгуна, маастар-педагог.

В. В. Игнатова — РСФСР норуотун үөрэтиринтин туйгуна, "Уран уус" Саха Республикатын норуотун маастардарын союһун чилинэ, 20-с үйэ бастын үлөһитэ бэлиэ хаһаайына.

Н. К. Игнатова — Саха Республикатын үөрэтиринтин туйгуна.
Н. В. Игнатова — Дьоккууской куорат 33 №-дэх ооһулатын экин үөрэхтээһинин учуутала.

Н. А. Логинова — талааннаах икстэнээн, быыскапканыт.

Г. В. Егоров — норуот маастара, чороон ууһа.
П. П. Соловьев — норуот маастара.
А. А. Карпузов — уран уус.
Кириин билиэт улахан дьонно — 20 солк., оһолорго — 10 солк.

Кулун тутар 3 күнэ.
П. А. Ойуунускай аатынан Государственной бирэһинийэ лауре-ата, Россия Журналистарын союһун чилинэ, Чурапчы улуунун, Болтоно нэһилигин Болуоттаах гражданиннара С. А. Попов — Сэ-мин Тумат "Уол сэрин кэпсэтэр тылын" кинигэтин билиһиннэ-рин. Улуустаабы юни библиотэка, 2 чаастан.

"Дойду ахтылааба" — Болтоно нэһилигин концерта, 7 чаастан. Концерт кэмигэр ооһула туутуун саалааһынна үп-карны хо-муйуутун акцията ытыллыаба.

Кириин билиэт — 50 солк.

Атыгыс: нэһилик баай-хара тыатын араас аһара, үрүг илгэ үтүө-сүөгэйэ, эмис этэн оһоһулулугу бүлүүдэлэрэ. Миннигэс ас-таах буфет үлэһитэ, 6 чаастан.

10-чаастан уоттаах-күөстээх дискотека. Кириин билиэт — 100 солк.

Кирибит үп-карны Н. Д. Субурууской аатынан Болтоно орто ооһулатын туутуун саалааныгыгар угулууаба. Дьахталларга ак-тыыбынай кыттымын ыларгыгыгар ынырабыт.

ТЭРИЙЭР КОМИССИЯ.

БИЛДЭРИИЛЭР

Бэйэтигэр 10-12-лээх брус уонна халык муоста халтаһы-наах дьонно помост оһолорго сакаас биэрэбит. Билсэр теле-фоннар: 42-000, 42-065.

ХХХ

Бэйэтин айар талаанын таһаарыан, тыла-өһө сайдыан, билиэтэ кэргэн багарар дьону "Сардаҥа" радиоба уонна сото-ру кэммин тахсар улуустаабы "Сардаҥа" дикан босхо биллэри-илэр, араас аралдытар ис хоһоонноох хаһыаттарыгар тэһинэн салайан үлэлтэр жур-налист-редактор дуоһунаһыгар, радио ытыааччыларыгар талар конкурса ыырабыт.

Журналист-редактор анал журналистика, саха эбэтэр нууч-ча тыла үөрэхтээбэ ордук. Ха-мнаһа олох, ону таһынан ый аайы премиальнай. Билсэр теле-фон: 42-700.

"Информ" СИК бастаан-аннай үлэбэ оһоптаах бухгал-

терганаадылар. Хамаһа олох, ону таһынан ый аайы премиаль-най. Билсэр телефон: 42-000, 42-065.

ХХХ

ОДЬКХ ГУП Чурапчытаабы филиала котельнай өрөмүөнүгүр слесарь, котель-най операторын (дьахталлары), КИПиА слесарын (электрик үөрэхтээх) курстарыгар эдэр дьону үөрэххэ ытыар.

Ким үөрэннэн баһалаах ОДЬКХ филиалын хонтуруаты-гар кадр отделыгар кэлэн бил-сиг.

Администрация.

ХХХ

"Чурапчысельтехснаб" ХЭТ суһаллык "Б" категориялаах су-опларга наадылар. Билсэр теле-фоннар: 41-606, 41-526 (үлэ кэмигэр), 41-288 (үлэ чааһын кэниитэн).

Администрация.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

ООО "Чурапчазнерго" пред-лагает услуги по замене электр-опроводки зданий частных лиц. Цена услуг и материалов по договоренности. Телефоны: 41-588 (рабочий), 41801 (до-машний).

Продаю автомашину "Тойо-та-корона". 1989 г. выпуска. Тел. 42-776.

ХХХ

Продаю автомашину "УАЗ-люкс". 2003 г. выпуска. Тел-фон: 41-191.

БОЛБОЙУН! БОЛБОЙУН!

Кунаар үөрэһин тарбатар "РА" бөлөх нөүгө эт-хаан билбэт сана эин-эргинэ Водолье сулус бөлөһүтүн күннэр-түүннэри Ийэ кирбэт эйгэтин уларытан бойотик кыта билиһиннэрэр. Хаһыыр-хаһыабаат эйгэ сагыны араастык ылынар, уларытар кыһалга ханык багарар эттикэ улахан ох-сууна барар.

Айылар Айы кийитигэр юни олох суолун арылаллар, арчылы-лар, араһаһылылар. "Харыскалларын" нөүгө. Күүстээх уларыымыа барарга "Харыскаллыт" көмүскүү.
"Харыскаллытын" сакаастырга тизтэин. Билсэр телефоннар: 42-287, 41-173, 42-464.

Үлэ ветерана, Алабар нэһилигин олохтооһо
БАИШЕВ Егор Петрович
олохтон туораабытынан Алабар ооһулатын "Алабаркаана" үкүү ан-самблы салайааччытыгар Баишева Ольга Егоровна, ийэтигэр Татя-на Алексеевна, балтыгар, бары аймактарыгар кутурбамытын тиз-дэбит.

Алабар орто ооһулатын коллектива.

Алабар нэһилигин олохтооһо тыыл, үлэ ветерана
КОПЫРИН Николай Григорьевич
олохтон туораабытынан кэргэнигэр Розалия Егоровна, оһолоругар, сизиниригэр, аймактарыгар кутурбамытын тиздэбит.

"Алабар нэһилигэ" МТ дьаһалтата, кырдыаастар эбизтэрэр.
Кутурбамытын тиздэбит:
— Николай Григорьевич күн сириттэн барытынан ооһула медицин-скэй үлэһитигэр Вера Николаевна Копырина, юни дьиз-кэргэнигэр, аймактарыгар Алабар орто ооһулатын коллектива.

— Алабара Николай Григорьевич олохтон туораабытынан табаары-старбытыгар, коллегаларытыгар Николай Николаевич, Анастасия Вик-торовна Копыриннарга, кинилэр оһолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр Чыалпараттан Ефимовтар дьиз-кэргэтэрэр.

Күндү кэргэниң, арабыт, оһобут, сизимит Хадаар нэһилигин олохтооһо, Чечня сэринтин кыттылааба

ДАВЫДОВ Иван Иванович
эдэр сааһыгар эмискэ ыылдан оһуһу 27 күнүгэр олохтон туораабытын билсэр дьонугар, табаарыстары-гар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оһолоро, ийэтэ, аһата, эһэтэ, эбэтэ, биригэ төрөөбүттэрэ, бары аймактара.

Кутурбамытын тиздэбит:

— "Мичил" уһууан үлэһитэ, Чечня сэринтин кытты-лааба Давыдов Иван Иванович ырахан ыарыттан өлбүтүнэн кэргэнигэр, оһолоругар, төрөлүттэригэр, биригэ төрөөбүттэригэр, аймактарыгар "Хадаар" МТ дьаһалтата, Хадаардаабы "Мичил" уһууан коллектива.

— Чечня сэринтин кыттылааба, Жукос аатынан медаль кавалера Иван Иванович Давыдов олохтон туо-раабытынан ийэтигэр, аһатыгар, кэргэнигэр Олимпиа-даба, оһолоругар, биригэ төрөөбүттэригэр Чечня сэр-интин кыттылаахтарын түмүүтэ, табаарыстара.

— Иван Иванович эдэр сааһыгар олохтон туораабы-тынан кийиһипитигэр, санаспытыгар Федулоса Евдо-кия Николаевна, бырагыһытыгар, убайытыгар Фе-дулов Павел Петрович, кэргэнигэр Олимпиадаба, оһолоругар, аймактарыгар кырдыаас аһаһала Н. Г. Федулов, Толстоуховтар, Родионовтар, Мэгэтиэн Га-башевтар, Дмитриевтар уонна бары Федуловтар.

— Иван Иванович күн сириттэн барытынан кыыс-пытыгар Олимпиада Михайловна, сизиниригитигэр Арсенна, Мишаба, ийэтигэр Евдокия Николаевна, аһатыгар Павел Петрович Федуловтарга, эбэттигэр, эһитигэр Мугудайтан Михайловтар, Сычевтар, Одыулу-тан Седалищевтар, Намган Михайловтар.

— Күндү кутурулут Иван Иванович ырахан ыары-ттан өлбүтүнэн оһолоругар Арсенна, Мишаба, кэргэ-нигэр балтыгытыгар Олимпиада Михайловна, ийэ кылыныгар Елена Николаевна, ага кылыныгар Миха-ил Афанасьевич Михайловтарга, аймактарыгар Телейтен Дьыковскайдар, Михайловтар, Пестеревтар.

— Иван Иванович олохтон туораабытынан кэргэни-гэр ооһула үлэһитигэр Олимпиада Михайловнаба, оһолоругар Арсенна, Мишаба, аймактарыгар Хадаар ооһулатын коллектива.

Алабар нэһилигин олохтооһо, медицина ветерана
ОКОНЕШНИКОВА Евдокия Николаевна
олохтон туораабытынан кэргэнигэр Прокопий Гурье-вичка, кыргыттарыгар, уолугар, бары аймактарыгар ку-турбамытын тиздэбит.

Алабар участкай балыһатын коллектива, ветеран үлэһиттэр.

Кутурбамытын тиздэбит:

— Евдокия Николаевна олохтон туораабытынан кэргэнигэр Прокопий Гурьевичка, оһолоругар Ма-рияба, Семенна, Маргаритаба, күтүөтүгэр, биригэ төрөөбүттэригэр, бары аймактарыгар "Алабар нэһили-гэ" МТ дьаһалтата, кырдыаастар эбизтэрэр.

— Ийэтэ Евдокия Николаевна күн сириттэн бары-тынан кылыгыгар дьүөгэһитигэр Маргарита Прокопье-ва Оконешиковаба биригэ үөрэммиттэрэр.

— Евдокия Николаевна ырахан ыарыттан өлбүтүнэн үөрэх управленин үлэһитигэр Маргарита Прокопьевнаба, эдэһиниигэр Мария Прокопьевнаба, бы-раатыгар Семен Прокопьевичка, Алабар ооһулатын учууталара Вера, Ирина Гурьевналарга, бары аймак-тарыгар Алабар орто ооһулатын коллектива.

— Евдокия Николаевна маддын өлбүтүнэн Марга-рита Прокопьевна Оконешиковаба "Бахсы" "Сулусча-ан" уһууаанын коллектива.

— Ытыктыгар санаспыт Евдокия Николаевна күн си-риттэн барытынан кэргэнигэр убайытыгар Прокопий Гурьевичка, оһолоругар Марияба, Семенна, Маргари-таба, бары чутас аймактарыгар Чыалпараттан Ефимов-тар, Говоровтар, юнилэр оһолоро.

Редактор А.А. ЗАХАРОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
телефоннарбыт:
редактор — 41-332, отделлар — 41-265.
E-mail: Oqanaoloh@churap.sakha.ru

Тэрийэн таһаарысчылар: СР Правительствота, Чурапчы улуһун "Саҥа олох" редакционной-издательской холбоһук государственной учреждение, Маассабан информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын туһуууну хонтуруоллуур уонна регистрациһылар РФ бэчээккэ СР региональной управлениһыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациһаһыт нүөмэрэ — ПИ №19-0423.

"Саҥа олох" редакционной-издательской холбоһук ГУ. Офсетной бэчээт. Сокуонун № 30. Тираж 2553. 01.03.2006 с. бэчээккэ бариллина. Хаһыат нэһиликэ үстэ: оптуурунуһка, чэппиэрэ уонна субютаба тахсар.

Автор сурутар этиллэр санаа
редакция позициятыгар маддын сөл түбэһэр
буолбатах. Сурука ыйыллар чахчылар
кырдыктаахтарыгар эппикэтинэни
автор тус бэйэтэ сүтүр.